

#2

SPROGCAFE

KONCEPTET

I en sprogcafe kan man øve sig i at lytte til og tale det nye sprog i et uformelt og afslappet miljø. Der kan være sprogcaféer i tilknytning til et sprogkursus, men den kan også bruges af folk, der gerne vil genopfriske deres mundtlige sprog. En sprogcafé er åben og fleksibel. Det vil sige, at man altid kan deltage, og man behøver ikke være der hver gang. Der er ideelt set sprogcafé ugentligt på det samme sted og den samme tid, så man kan deltage regelmæssigt. Sprogcaféer er velegnede for frivillige med nogen erfaring i at støtte sprogtilegnelse.

I en sprogcafé er der fokus på at opbygge folks selvtillid og øge deres kommunikative færdigheder, men deltagernes fremskridt bliver ikke målt ud fra formelle kriterier. Samtaleemnerne bør tage udgangspunkt i og være relevante for deltagernes virkelige liv.

Fordi samtalen er åben sker der ikke kun en udvikling af deltagernes sproglige færdigheder. Der sker også en udveksling af viden og erfaringer. Deltagerne kan f.eks. udveksle spørgsmål og viden om lokale tilbud, faciliteter og institutioner eller i fællesskab diskutere de problemer, de måtte have, og mulige løsninger.

Placeringen af sprogcaféen kan i sig selv have betydning. Hvis det er i en lokal institution som et bibliotek, kan det gøre det nemmere for flygtninge at føle sig hjemme der, så de vil gøre brug af det i fremtiden. Det samme gælder for de ture, som kan tilbydes i tilknytning til sprogcaféen (fritidsaktiviteter, biblioteksbesøg, kunst, foreninger osv.).

“Mine frivillige nyder virkelig samtaletræningen. De føler, at de lærer lige så meget fra kursisterne, som kursisterne lærer fra dem. Det giver en god følelse af sammenhold.”

**Frivilligkoordinator,
Massachusetts**

Det kan være en god ide, hvis der er flere frivillige med et godt kendskab til målsproget til stede på samme tid. Så kan flere deltagere tale med en, der taler sproget på et højere niveau end dem selv. De frivillige kan skiftes til at stå for caféen, så de deler arbejdet. Det giver også fleksibilitet, hvis en af de frivillige ikke kan deltage. Som nævnt ovenfor er en sprogcafé en god ramme for andre aktiviteter som f.eks. gåture, fælles aktiviteter og sprogmentoramtaler.

MÅLGRUPPER

Kursisterne bør være kommet ud over det helt basale begynderniveau for at få det optimale udbytte af at deltage i en sprogcafé. Det vil sige, at de kan diskutere forskellige emner, forstå enkle sammenhængende tekster og kan fortælle om

oplevelser og begivenheder. Man kan selvfølgelig også tilbyde sprogcaféer på begynderniveau, men så skal metoderne tilpasses, og fokus vil snarere være på træning og mindre på åben samtale.

Sprogcaféer fungerer bedst parallelt med mere formelle kurser. Hvis der ikke findes kurser, eller de er for dyre, kan en sprogcafé dog være en erstatning for den, der skal lære sproget, indtil vedkommende får adgang til et passende kursus. Sprogcaféer kan også henvende sig til bestemte grupper, f.eks. kvinder eller småbørnsmødre (evt. med børnepasning som en del af tilbuddet).

FØRSTE SKRIDT – ORGANISERING OG FORBEREDELSE

Før man starter en ny sprogcafé, er det en god ide at tjekke, hvad der allerede er i nærheden. Eksisterende sprogcaféer har måske brug for flere frivillige.

Praktiske overvejelser [se tjeklisterne til højre]

Der er nogle få logistiske overvejelser, hvis man vil lave en ny sprogcafé. Du skal bruge et lokale og andre frivillige at samarbejde med. Vælg et tidspunkt, hvor sprogcaféen er åben, eller fastsæt dato og klokkeslæt for en første mødegang, for at finde ud af, om det tidspunkt passer deltagerne. Faste åbningstider er vigtige for at få folk til at komme, og letter informationen om caféen. Overvej, hvem der er målgruppen: folk der arbejder, kan bedst komme om aftenen eller i weekenden, hvorimod småbørnsforældre måske har lettere ved at komme midt på dagen. Tænk også på at arrangere børnepasning, hvis I er nok frivillige og gerne vil have forældre (normalt mødre) til at deltage.

Hvis du ikke samarbejder med en eksisterende gruppe, skal du også overveje, hvordan du kommer i kontakt med og tiltrækker deltagere til sprogcaféen.

Nogle flygtninge vil måske gerne have et bevis for deres deltagelse i sprogcaféen. Hvis du er i tvivl, så spørg deltagerne, om de ønsker det. Det er i givet fald ikke svært at fremstille nogle deltagerbeviser. Selvom det ikke drejer sig om formel undervisning, kan det være nyttigt i forbindelse med jobsøgning eller ansøgning om statsborgerskab, fordi det demonstrerer aktiv deltagelse i samfundet. Husk at det ikke betyder, at sprogcaféen skal være mere formel: en vellykket sprogcafé virker, fordi det er sjovt, interessant og afslappet!

TJEKLISTE

LOKALE

- Find et lokale. Helst et rart og behageligt sted evt. med tavle eller flipover
- Tilgængelighed: tæt på offentlig transport eller i gåafstand for målgruppen; adgang for kørestolsbrugere; helst en velkendt og lettilgængelig bygning
- Nem adgang til lokalet (får man sin egen nøgle, er der altid adgang, eller skal man spørge nogen hver gang?)

ANDRE FRIVILLIGE

- Hvilke kvalifikationer har I?
- Hvor meget tid har den enkelte frivillige?
- Hvem har ansvaret for hvad?

TIDSPUNKT

- Fastlæg åbningstiderne
- Start i det små: forpligt jer ikke til noget, I ikke kan holde
- Tag hensyn til flygtningenes hverdag, når I fastsætter tidspunkter – gerne ved at spørge dem

MATERIALER

- Materialer afhængigt af niveau
- Kopieringsmuligheder for undervisningsmaterialer/tekster
- Papir, blyanter og materialer til brugerne

■ DELTAGERBEKRÆFTELSE

GRUNDLÆGGENDE IDEER OG INDHOLD

Relevant indhold

Folk deltager i sprogcaféer af mange forskellige årsager. De ønsker i mange tilfælde at lære sproget, men det er det sociale og hyggen, der får folk til at komme fast. I sprogcaféen kan man også udveksle nyttig information og lære mere om, hvordan man klarer sig i sit nye land. Så uanset hvilken form og hvilke metoder I bruger i sprogcaféen, så tænk på at skabe forbindelser og samtale og sørg for, at tingene er relevante for deltagerne og deres liv. Den mest effektive måde at finde autentiske hverdagsemner på og forstå målgruppens behov er ganske enkelt at spørge dem.

Spørg om

- Hvilke emner de gerne vil tale om
- Hvilke former for sprog de gerne vil træne

Hvis du ikke føler dig tryk ved at lade det hele forløbe spontant, kan du på forhånd forberede, hvordan man kan starte samtalerne. Slut hver gang af med at snakke med deltagerne om, hvordan det gik, og snak om, hvad de gerne vil fokusere på de næste 3-4 gange.

Der er flere materialer og metoder i appendikset.

HVAD KAN MAN TALE OM? SPØRG DELTAGERNE!

Ideer til relevant indhold:

- Lær hinanden at kende (hobbyer, aktiviteter, betydningen af dit navn)
- Daglige rutiner (Hvad har du lavet i dag/i weekenden?)
- Arbejde
- Sundhed og sygdom (f.eks. lægebesøg)
- Aftaler
- Bolig
- Skole og uddannelse
- Børns skole
- Mad og indkøb
- Aftaler/invitationer/afbud
- Vise vej
- Lokalområdet
- Venskab
- Møbler o.l.
- Tøj
- Kommunikation (internet og mobiltelefon)
- Forskellige sproghandlinger

Ordforråd

Sprogcaféer er et godt sted at lære nyt ordforråd og nye udtryk og vendinger. Det vil i høj grad ske af sig selv i løbet af samtalerne. Man kan imidlertid også notere de ord, der dukker op undervejs, eller som er relevante for emnet og bagefter skrive dem på en flipover/tavle eller et stykke papir, så alle kan se, hvordan man skriver dem. Man kan også slutte af med at træne dem i fællesskab. Når alle ser, hvordan et ord skrives, lærer de også, hvordan det staves. Skriv så tydeligt som muligt, især hvis deltagerne også er ved at tilegne sig læsefærdigheder eller har et andet alfabet på deres modersmål.

Materiale

Du kan om nødvendigt have nogle materialer klar, som kan bruges til at sætte gang i samtalen og fungere som input og støtte for deltagerne. Det kan være tekster eller åbne spørgsmål, som kan sætte tanker i gang. Billeder er også en god ide. Deltagerne kan beskrive, hvad de ser, eller gætte på, hvad personerne på billedet tænker, eller hvordan de lever. Endelig kan de bruges til forskellige spil.

Fejlretning

Se afsnittet Fejl og feedback på side 15 for mere information om, hvordan man skal rette fejl og give feedback. I en sprogcafé skal man være endnu mere varsom med at rette folk. Ret kun folks fejl, hvis de selv beder om det. Det hæmmer samtalen og kan undergrave folks selvtillid, så de mister lyst til at tale. Tal åbent med deltagerne om det – forklar, at kommunikationen er det vigtigste, og derfor retter du ikke fejl. De kan altid bede om det. Hvis mange deltagere laver den samme fejl igen og igen, kan du notere det og give feedback til sidst. Noter højst 4-5 hyppige fejl uden at nævne hvem, der lavede dem.

Positiv feedback

Mens gruppen er i gang med en aktivitet som f.eks. et samtalspil, kan du notere eksempler på det sprog, som deltagerne bruger godt. Skriv emnet (f.eks. venskab) midt på tavlen eller flipoveren og skriv ord og udtryk i cirkler omkring det. Noter alle nyttige ord og udtryk som f.eks. "god ven", "bedste ven", "nær". Denne feedbackmetode synliggør det sprog, deltagerne rent faktisk har brugt, og har brugt godt. De bliver gjort opmærksom på, hvor meget de allerede kan, og de lærer af hinanden.

UDFORDRINGER

Deltagernes kendskab til målsproget

Deltagerne i en sprogcafé er sandsynligvis på forskellige sproglige niveauer. Man kan skrive at sprogcaféen er rettet mod et bestemt niveau, men det kan ikke undgås, at der vil være forskelle. Det er en udfordring, der skal takles. Det kan hjælpe at lave mindre undergrupper. I en større gruppe kan de dygtigste og mest selv sikre deltagere dominere for meget.

Husk at sprogcaféen ikke kun handler om at lære sprog, men også om at møde andre mennesker og have det sjovt. Så selvom der er store niveauforskelle i gruppen, er det ikke sikkert, det er et problem for deltagerne.

Hvis forskellene er for store, løser problemet sig måske af sig selv, ved at nogle af deltagerne dropper ud. Det kan imidlertid nogle gange være begynderne, som har mest brug for træningen. En anden mulighed er at tale åbent med gruppen om det og bede de dygtigste hjælpe de deltagere, der er på et lavere niveau.

Uenighed og konflikter mellem deltagerne

Nogle diskussioner kan udvikle sig på en måde, som du aldrig havde forestillet dig. Alle deltagere er voksne mennesker, så det er ikke nødvendigvis dit ansvar, hvilken retning en samtale tager. Det er også værd at huske på, at det du synes er akavet eller anspændt, måske ikke opfattes sådan af de involverede parter. Nogle mennesker kan godt lide en ophedet diskussion. Ikke desto mindre kan det være en god ide at lave og blive enige om et sæt grundlæggende regler for sprogcaféen, som man kan henvise til, hvis der opstår konflikter. Sprogcaféen skal bygge på gensidig respekt.

Hvis deltagerne ønsker at diskutere et følsomt emne, kan du også foreslå, at de gør det som et rollespil: hver deltager agerer en person med en bestemt holdning i et talkshow. Nogle gange hjælper det til, at man kan sætte sig i en andens sted. Det kan hindre, at diskussionen bliver for personlig.

Vær ellers klar til at stoppe diskussionen, hvis den bliver for følelsesladet og spørg gruppen, om de vil fortsætte den. En anden "sikkerhedsmekanisme" er en "time-out", hvor deltagerne kan reflektere over, hvordan de oplevede diskussionen. Det kan give alle mulighed for at udtrykke deres følelser og eventuelt undskyldte. Det kan være med til at rense luften.

Deltagerne taler et andet sprog

Hvis deltagerne taler sammen på et andet sprog, er det ikke nødvendigvis et problem.

Det kan faktisk være en ekstra ressource, hvis deltagerne hjælper hinanden ved at oversætte.

Nogle gange taler medlemmer af gruppen privat eller laver sjov på et sprog, som de andre ikke forstår. Det kan give konflikter. Tal åbent om det fremfor at prøve at gennemtvinge en regel om, hvilke sprog folk må tale. Hvis deltagerne taler sammen to og to, når hele gruppen er

samlet (uanset sprog), kan du altid spørge, om de vil fortælle resten af gruppen, hvad de taler om. Nogle gange er der generte deltagere, som er interesserede i emnet, men som kun synes, de kan udtrykke sig på deres modersmål. Det kan være en lejlighed til at inddrage dem i gruppesamtalen.

Hvis deltagerne taler sammen på deres modersmål i gruppen, er det ikke sikkert, det forstyrrer nogen. Det er altid en god ide, at spørge gruppen, hvordan de har det med, at der bliver talt andre sprog. Sommetider er det et nyttigt sikkerhedsnet eller en hurtig måde at udveksle information på. Nogle gange kan deltagerne dog ønske hjælp til at holde sig til målsproget og ikke bruge andre sprog så meget. Hvis der er deltagere med mange forskellige sprog i gruppen, kan du foreslå, at de arbejder sammen med nogen, der ikke har samme modersmål. Som tommelfingerregel kan det være nyttigt med nogle regler og en vis struktur, men det skal være med gruppens samtykke. En sprogcafé fungerer bedst som et afslappet sted, hvor hele gruppen ("frivillige" og "deltagere") har et fælles ansvar for at få tingene til at fungere godt.

Stabil deltagelse

Det kan tage noget tid, før der er en fast kerne af deltagere. Forvent ikke, at deltagerne kommer hver gang som til et sprogkursus. Planlæg på en måde, så det ikke forudsætter, at man kommer hver gang. I kan repetere ordforråd, udtryk og fejl fra sidste gang. Det vil alle have glæde af.

Det kan godt betale sig at opgive forventningen om, at folk dukker op hver gang. Lad være med at blive irriteret, hvis de ikke kommer – byd dem velkommen tilbage, når de kommer igen. Sæt i stedet pris på det uformelle og fleksible ved sprogcaféen.

Del ansvaret for sprogcaféen

Prøv at finde andre frivillige at dele arbejdet med. Før I starter, så tal ærligt og realistisk om, hvor meget tid I hver især kan lægge i projektet. Det er også en god ide at give forskellige frivillige forskellige opgaver, så alle ved, hvem der er ansvarlig for hvad. I kan for eksempel fordele opgaver såsom at gøre lokalet klar, at kontakte partnerorganisationer, at annoncere og at sørge for kaffe og te.

Gør det klart, hvem der leder hver mødegang. I har måske hørt om "teamundervisning", men vær opmærksom på, at det er noget, folk bliver specielt uddannet til, og som ofte kræver ekstra forberedelsestid. Så det kan være nemmere at gøre en person ansvarlig for hver mødegang (eller for en bestemt del af den). Hvis det ikke er dig, men du er deltager som støtte, så stol på den, der står for aktiviteterne. Du kan give feedback senere, men lad være med at blande dig og komme med alternative forslag.

Der er udfordringer forbundet med at arrangere en sprogcafé sammen med en hel gruppe frivillige, men der er også store fordele. Det er udfordrende for én person at arrangere en tilbagevendende begivenhed alene. Den refleksion og feedback, man kan give hinanden i en gruppe af frivillige, vil gøre sprogcaféen bedre.

GRUNDREGLER

- Sprogcaféer er ikke formel undervisning. Sørg for, at der er en afslappet atmosfære.
- Lad deltagerne bestemme, hvad de vil tale om.
- Spørg gruppen, hvis du er i tvivl.

REFLEKTIONSSPØRGSMÅL TIL FRIVILLIGE

- Hvordan gik det i dag?
- Hvad kunne du lide?
- Hvad er du tilfreds med? Er der noget, du vil gøre anderledes næste gang?
- Hvad tror du, gruppen kunne lide?
- Hvilke aktiviteter tog deltagerne godt imod? Hvilke aktiviteter og emner har deltagerne taget godt imod indtil videre?
- Var opgaverne passende (omfang, sværhedsgrad)?
- Hvordan er dynamikken i gruppen?
- Hvordan har de enkelte deltagere det (i gruppen, med øvelserne og under øvelserne)?
- Er der deltagere, der taler for meget eller for lidt? (Hvorfor tror du, det er sådan?) (Taler alle deltagerne?)
- Er der deltagere, der har særlige behov? Hvordan kan du tage højde for det næste gang?
- Hvilke emner vil du snakke om næste gang? Hvad vil du træne?
- Er du tilfreds med den måde, de frivillige samarbejder på? Hvad synes du om opgave- og rollefordelingen?

SAMTALE KREDSE

opbygger sprogfærdighed og selvtillid

Gerri Guyote fra det offentlige Peabody bibliotek i Massachusetts startede i 2013 et pilotprojekt, der giver migranter mulighed for at træne deres engelsk i afslappede omgivelser.

De ugentlige "Samtalekredse" (eller "samtalecirkler") supplerer egentlige sprogkurser og fokuserer på at opbygge ordforråd, at forbedre udtale og at give deltagerne større selvsikkerhed i forhold til at tale engelsk. Kredsene ledes af frivillige og handler om emner såsom ferier, nyheder, rejser, madlavning og havearbejde, men også basal grammatik, som er vigtig i mundtligt engelsk.

"Alle programmerne og materialerne er gratis for deltagerne, og vi prøver, at gøre det sjovt og spændende at deltage" forklarer Gerri Guyote.

Projektet startede med tre kredse, men i skrivende stund er der syv grupper, der mødes ugentligt for at træne engelsk. I løbet af de seneste fire år har der været over 100 deltagere i samtalekredsene. Deltagernes engelskfærdigheder har været fra begynderniveau til viderekomne. Deres behov og mål er lige så forskellige som deres baggrunde.

Nogle går til engelskundervisning på lokale skoler eller hos private organisationer, men vil gerne have mere samtaletræning. Andre er jobsøgende. Nogle er lige kommet til Massachusetts, nogle er her på længere besøg, og nogle har været her i over tyve år. Deltagerne er også vidt forskellige, hvad angår alder, baggrund og oprindelseslande. Det, der er fælles for dem alle, er at de ønsker at blive bedre til at klare deres dagligdag på arbejde, hjemme, i sociale sammenhænge, hos lægen, hos købmanden og i deres børns skoler.

Et mindre håndgribeligt men nok så vigtigt udbytte af samtalekredsene er de sociale relationer, som deltagerne knytter til andre deltagere og frivillige. Mange deltagere føler sig socialt isolerede, enten fordi de har begrænsede engelskkundskaber og mangler tillid til, at de kan udtrykke sig på engelsk, eller ganske enkelt fordi de er et nyt sted. Nogle er kun venner inden for samtalekredsen, mens andre deltagere også har kontakt udenfor.

Uanset hvad giver det ofte deltagerne et værdifuldt netværk, at de mødes på denne måde gennem mange uger. Mange deltagere fortæller, at de er vant til at omgås mange flere mennesker der, hvor de kommer fra. Venlighed og sjov i mødet med frivillige og andre, der lærer sproget, er med til at gøre det nye hjemsted lidt mere venligt.

Gennem tiden er der udviklet og samlet forskellige materialer til projektet, såsom tosprogede billedordbøger, aktivitetsbøger, onlineabonnementer på sprogprogrammer og undervisningsvejledninger. Der er desuden udviklet en 12-punkts læseplan, som er let tilgængelig for de frivillige. De frivillige kan frit vælge, hvilke materialer de vil bruge, så hver kreds har sit eget fokus. Nogle frivillige er uddannede undervisere, andre er lokale beboere, der ser deres frivillige indsats som et bidrag til samfundet.

Hver enkelt frivillig har sin egen stil, og de er generelt gode til at holde gang i en lille gruppe i 6-12 måneder.

Der er 6 og 9-måneders forløb. De fleste samtalekredse mødes 46 uger om året. Der er for eksempel en familiekreds for forældre med børn under 6 år. Kredsen kombinerer træning af engelsk med legetid for børnene og familielæsning (hver gang slutter med en historie).

De frivillige er utroligt glade for samtalekredsene, og de synes også, at de lærer noget af deltagerne, efterhånden som de bliver bedre til at tale engelsk. Der er en fantastisk fællesskabsfølelse.

Samtalekredsene giver Peabody biblioteket mulighed for at tilbyde nyankomne noget samtale, lidt ekstra sprogkendskab og en værdifuld chance for at lære andre at kende i deres nye område.

Mere information:

<http://www.peabodylibrary.org/services/conversationcircles.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=pQ6HNkuh78s>